

במקום אחר כתבו התוס' (חגיגה כג. ד"ה מת) שמודה רבי אלעזר שאם נטמאו המים במת – אינם מטהרים.

ובספר אור שמח (פרה י, ב) חידש שלא נחלקו אלא בטומאות מגע, אבל אם המים מונחים על דבר טמא – פסולים ואינם מטהרים מגזרת הכתוב.

ג. אפשר שאף לרבי אלעזר, האזוב וכן הכלי צריכים להיות טהורים (ע' חו"א פרה יד, י).

ב. נדה שנטמאה למת, אפשר להוות עליה ממני החטאת בטרם טובלת לנדתה. וטבילה אחת מטהרתה מטומאת נדה ומטומאת המת.

כן הדין בשאר טמאים (רמב"ם פרה יא, ג), מזים עליהם מי חטאת לטהרם מטומאת מת. ודרשו (בספרי זוטא במדבר יט) וזהו הטהר על הטמא – הזאה מועלת לו אעפ"י שהוא טמא.

ג. כלי עם מי חטאת שהעבירו אדם בידו מעל גבי טומאה, כגון תנור שנטמא ע"י שרץ שבתוכו, והעביר הלגין עם המים מעל התנור – רבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרים. הסיק אביי לפרש [והודה לו רבה רבו. רש"י] שרע"ק גזר שמה יניח את המים וייטמאו, וחכמים לא גזרו. ואולם בהזאה שעברה מעל טומאה, אין שייכת גזרה זו ואינם נטמאים אלא אם עברו מעל כזית מן המת או מעל אבן המנוגעת, אבל לא בשאר טומאות שאינן מטמאות בהאחלה.

אפשר שמדובר באבן המנוגעת תחת אוהל. או שמה אליבא דרבי שמעון הסובר אבן המנוגעת מטמאת מלמעלה ומלמטה (עפ"י חו"א נגעים י, יז; זבין ד, ח. ועע"ש).

ד. פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה – לא קידש (וטבל במים. ויש צד בגמרא שהלכה היא ולא מקרא).

ה. גמר מלהוות שבע הזאות, מקנה ידו בגופה של פרה.

לפני כל הזאה טובל הכהן אצבעו בדם, והשירים שבאצבעו – אמר רבי אלעזר: פסולים, הלכך צריך לקנחם בין הזאה להזאה בשפת המזרק.

ולא יקנח בפרה, שלא יתלכלך מן הנימין שעליה (רש"י ותוס'). והרמב"ם (פרה ג, ב) כתב שמקנה אצבעו בפרה [ולא אמרו בגמרא אלא לפי הצד שהיה שם מזרק לקבלת הדם, אבל לפי מסקנת ההלכה שמקבל ביד, לא היה שם מזרק כלל. עפ"י כס"מ].

ו. וטבל – ולא מספג (= מקנה בקרקעית הכלי או בדפנותיו).

וטבל בדם – בדם הראשון, משמע שצריך שיעור הזאה כבר בתחילת הקבלה. מן הדם – מאותו דם המדובר בענין, משמע שיטבול אצבעו על כל הזאה והזאה.

דף צד

קנג. א. ניתו מדם החטאת על העור ועל השק ועל שאר מינים – האם טעונים כיבוס?

ב. ניתו על דברים שכעת אינם מקבלים טומאה, אבל ראויים לקבלת טומאה על ידי מחשבה, מה דינם?

ג. האם הבגד כולו טעון כיבוס או רק מקום הדם?

ד. האם יש 'כיבוס' בעורות?

ה. היכן מכבסים את הבגד שניתז עליו מדם החטאת?

ו. אלו הלכות נוספות נאמרו בתורה אודות ניקוי והגעלת קדשים מכלים שונים?

א. עור שלא הופשט – אינו טעון כיבוס לדברי הכל, שאינו ראוי לקבל טומאה (בגד). משהופשט, לדברי רבי יהודה טעון כיבוס הגם שמחוסר מחשבה לקבלת טומאה. ולדברי רבי אלעזר אף משהופשט אינו טעון כיבוס.

עור שהופשט והוא מחוסר מלאכה לתקנו כדי לקבל טומאה – לפרש"י ותוס', אינו טעון כיבוס אפילו לרבי יהודה. ואילו מלשון הרמב"ם דייקן שאפילו מחוסר מעשה טעון כיבוס לרבי יהודה.

עור שהופשט וירד לתורת קבלת טומאה, שאינו מחוסר אף לא מחשבה – טעון כיבוס לדברי הכל (תוס').

לדעת חכמים בברייתא, העור אינו טעון כיבוס אלא גרירה בעלמא. ורבא פרש זאת במינים קשים, וכדלהלן.

שק העשוי מנוצה של עזים, וכן שאר מיני בגדים כגון הכלך השיראין והסריקין – טעונים כיבוס (אשר יזה עליה תכבס – ריבה).

דברים שאין מכבסים אותם אלא גורדים מעליהם את הלכלוך – אינם טעונים כיבוס (אלא מגרד הדם מעליהם).

ב. מינים הראויים לקבל טומאה ע"י שיחשוב מחשבה מסוימת או יבטל מחשבה ראשונה, אבל כעת אינם מקבלים טומאה; לדעת רבי יהודה טעונים כיבוס, ולרבי אלעזר אינם טעונים.

שלש נפקותות מבוארות בסוגיא; מטלית הפחותה משלש (אצבעות. וי"א: שלשה טפחים), כל זמן שלא חשב עליה לתקן חלוקו עמה – אינה מקבלת טומאה, אבל ראויה לקבל טומאה על ידי מחשבתו זו (אביי); – בגד שחישב עליו לצורה (– לציירו ברקמה נאה), כל עוד לא ציירו או לחילופין לא ביטל מחשבתו זו – אינו מקבל טומאה, אבל ראוי הוא לכך ע"י שיבטל מחשבתו בלבד; – שטיח שאינו מהוקצע, שחישב עליו לקוצעו – אינו מק"ט, אך ראוי לקבל טומאה באם יימלך מלקוצעו. הרמב"ם השמיט זאת, והעיר על כך במשנה למלך כלים כד, ו.

ג. אין הבגד טעון כיבוס אלא מקום הדם בלבד (אשר יזה).

ד. 'כיבוס' בעורות; אביי תלה זאת במחלוקת רבנן ואחרים לענין דם חטאת שהותז על העור, האם יש בו תורת 'כיבוס', ומשנתנו כאחרים. אבל לרבנן – מגררו ולא מכבסו.

ורבא אמר: מחלוקת התנאים אינה אלא בעורות קשים, אבל ברכים לדברי יש כיבוס [וכמו שנאמר בפרשת נגיעים או כל כלי העור אשר תכבס. ואולם משם אין הוכחה לעלמא, כי יש לומר שהצרת הפורחת מגופו מחלחלת בעור ועושתו רך]. אלא שיש חילוק בפעולת הכיבוס בין בגד לעור; בגד – שרייתו זהו כיבוסו (לענין שבת), אבל עור – אם אין מכסכו אין שמו 'כיבוס'.

ה. כיבוס הבגד נעשה במקום קדוש – בעזרה. וגם אם יצא – מכניסו ומכבסו במקום קדוש.

ו. שבירת כלי חרס אשר בושלו בו קדשים, במקום קדוש (לפירוש הרמב"ם בפירושו למשנה ובהלכות מעשה הקרבנות ה,יד), דין זה נאמר רק בחטאות ולא בשאר קדשים). ואם בכלי נחושת – ומורק ושוטף במים. בגמרא ביומא (כא) משמע לכאורה שאין להוציא את כלי החרס מהעזרה אף לאחר שבירתו. ובתוס' ישנים העירו על מקור דין זה.

דפים צד – צה

קנד. א. בגד שניתז עליו מדם החטאת, וכן כלים שבושלו בהם קדשים, ויצאו מהעזרה ונטמאו – מה דינם?
ב. כיצד ובאלו חומרים מכבסים את הבגד?

א. בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא ונטמא – אסור להכניסו כמות שהוא מפני הכנסת טומאה לקודש, לכן קורעו תחילה ואח"כ מכניסו לפנים לכבסו בקדש. אבל אין קורעים אותו לגמרי, כי צריך שיהא 'בגד' בשעת הכיבוס, הלכך קורעו ברובו ומשייר בו כדי (רוחב) מעפורת, שדין תורה הוא נטהר בכך, ואעפ"כ עדיין שם בגד עליו לצורך דין כיבוס (מאחר ומועיל לו ייחוד לשימוש ואינו מחוסר מעשה אלא מחשבה. תוס').

ואולם מעיל הכהן הגדול שנאמר בו לא יקרע (וי"א שהוא הדין לשאר בגדי כהונה) – מכניסו בפחות משלש על שלש (אצבעות).

וגם למ"ד ביאה במקצת שמיה ביאה, זהו רק באדם ולא בבגד, הואיל ויכול לחתכו (עפ"י תוס').

וכן בכלי חרס; עושה בו נקב כשיעור שורש קטן שבכך נטהר מטומאתו, ומכניסו. (כך היא הגרסה לפנינו, וכ"ה בתוס'. אבל רש"י כתב במוציא א / בכונס) משקה).

ובכלי נחושת – פוחתו ומצרפו.

רש"י: לאחר שפוחתו מכה עליו בקורנס ומחברו, שיהא עליו שם כלי. תוס': הופך את צדו הפנימי להיות חיצוני, ובכך נטהר. אבל אם מאחה ע"י הכאה בקורנס, הרי זה ככלי אחר ואינו הכלי הראשון.

נטמאו בתוך העזרה, אם יכול לטבלם ולטהרם ללא שיהוי, יטבול ואח"כ יכבס (עפ"י שפת אמת וזבח תודה).

ב. הכיבוס נעשה במים, ומעביר עליו שבעת הסממנים השנויים במסכת נדה (סא): כפי סידרן. מכסכס שלש פעמים בכל אחד ואחד, וצריך לצרף רוק תפל עם כל אחד ואחד. אפשר שלהרמב"ם אין צריך לצרף רוק תפל עם כאו"א (עפ"י לה"מ ועוד).

דפים צה – צו

קנה. מה דין מריקה ושטיפה בכלים שהיו בהם קדשים, במקרים דלהלן? –

א. כלי שעירו לתוכו קדשים רותחים.

ב. כלי שבושלו בו קדשים ולא בלע מהם, כגון שתלה בשר באויר התנור.

ג. כלי שבושלו בו קדשים במקצתו ולא בכולו.